

Dovolená loupež.

Spása farmerstva.

Kdykoliv kdokoli poukázal na předsedě všech trustů, Standard Oil Co. nebezpečí které zemi obtožuje jeho neobmezené monopolizování a ovládnutí obchodu petrolejního, hromadění majetku, a znešťování vliv, který v zájmu svém vyvozuje, našla se ihned omluva, že správa soustředění je zemi ku prospěchu, neboť za poskytnutí se nám petrolej levněji než kdy před tím. Váak jak nebezpečnou moct vládne Standard Oil Co. vyšlo zřejmé na jevo v minulých dnech, kdy monopol tento šikovnou manipulací "vydělá" pro zátatek přes 50 milionů dolarů během jediného týdne, což jest pouhým podáním lidmáchoho procesu, který monopol ten zahájil.

Sdělili jsme již, že surový petrolej v minulých dnech náramně a v krátké době několika dnů stoupl, z \$1.00 na \$2.50 za sud, což bylo následkem toho, že Standard Oil Co. zmocnila se veškerých zásob surového petroleje, načež nyní zvýšila cenu petroleje čistěného.

Všeobecně jest známo, že monopol tento ovládá skoro úplně veškeré rafinování petroleje a z valné části i dobývání téhož. Společnost sama nezanáší se hledáním petrolejových štědel, to jest jí přílíš nejistým, však naleznou-li kdo zřídla, buď mu je odkoupí, aneb uzavře smlouvu na koupi veškerého surového oleje, jež zřídla vydá. Tím způsobem ovládá celý trh petrolejů.

V minulých několika letech se výměna surového petroleje stále zmenšovala. Kdežto stará zřídla ponezáhu ochabovala, neobjevovala se zřídla nová tou měrou, aby ochabnutí to nahradila. Dnem 28. února 1892 na př. byly zásoby surového východního petroleje 16,000,000 sudů, o rok později již jen 11,000,000, loni klesly již na 5,300,000 a letos na 4,900,000.

Okolnosti té využíval monopol petrolejnický k provedení manipulace, která mu vynesla rázem skoro tolik, co jeho zvodněný kapitál obnáší. Prvním krokem k tomu bylo prohlášení počátkem roku, že společnost nebude brátí ohled na ohlašovanou tržní cenu, nýbrž bude platit za surový petrolej, cokoliv za dobré uzná. Prohlášení toto různé vykládáno. Někteří soudili, že povede ku zvýšení ceny, většina však obávala, že Standard společnost hodlá cenu snížit a proto spěchali, aby zásoby své odbyli. To bylo ovšem co monopol docíliti chtěl. Když pak byl v rukou Standard společnosti všecken olej který skoupiiti chtěla, počala cenu zvyšovati, až tato dostoupila výše, na kteréž nebyla již po kolik roků. Minulý týden pak oznámila zvýšení čistěného petroleje i všech ostatních petrolejových produktů a sice petroleje o 5 c., gasolinu o 2 1/2 centy a nafty o 4 c. Jelikož vedle 5,000,000 sudů východního (pensylvanského) petroleje má společnost v zásobě 20,000,000 sudů ohioského, vyneslo jí zvýšení ceny o 4 až 5 centů malíčkost 50 milionů dolarů, nepočítaje co vynesou ostatní vedlejší produkty.

Z toho vysvítá, jak velká jest moc tohoto monopolu a kterak neobmezeně na úkor obecnosti může hromaditi jmění. Že po několik minulých roků toto moc svou nepoužíval plnou měrou, to nemění nic na té věci, že vládne moct, kteráž jest nebezpečnou zájmům země. Prozářím není zákonitě celé země ve velké, ale musí v budoucnosti nalezena býti, nemá-li moc monopolu zůstatí a čím dále tím více ohrožovati trvání republiky.

Po dobu 7 až 8 let jsou dr. Augusta Koeniga Hamburské kapky v mé domácnosti stále v zásobě; ukázaly se vždy nejlepšími prostředkem proti všem nemocem jater a ledvin. — Theo G. Todtmann, 13 Phelan Building, San Francisco, Cal.

V nejnovějším čísle "Hospodáře" nalézá se zajímavý článek pod ohlavením "Spása rolnictva," v němž jsou řešeny nejdůležitější otázky zemědělské, ale i národohospodářské, otázky velikého dosahu pro celou naši zemi, že neváháme ani okamžik počati pojednání to čtenářstvu svému v plném znění.

Heslem rolnictva širších plání západních států od řeky Missouri na západ až po pobohí skalné stálo se v několika posledních letech "zavodňování." Nebyla to samovolná tužba neb dobrovolná snaha za účelem zlepšení svého stavu, která vstúpila rolnictvu našemu thylčičku tu, nemajíc o ní zásluhy ani ony, stále bláznivě tužby pro nápravu záhubného systému hospodářství, jež po 400 let v zemi této se provádělo, nýbrž nutnost jest to, která přiměla farmerstvo k tomu, pomýšletí na změnu svého dosavadního způsobu hospodaření a hledati spásu tam, kde jedině jí se nadíti může: v zavodňování. "My musíme buď zavodňovat nebo se vystěhovat," pravil mi jeden ze starších pionerů nebraakých, který po patnácti letech úmorné práce letošní zimu z dobročinnosti lidské byl nucen bídě vyživovati rodinu svou.

Hudě mi dovoleno objasniti, důležitost této existenční otázky amerického áře a to nejen ze stanoviska rolnického nýbrž i národohospodářského.

Lidé, v naše poměry hospodářské méně zasvěcení, všeobecně mají za to, že náprava hospodářského systému jest nutnou pouze na dalekém Západě, na té americké Sahare, kde rolník na 300 akrech není jist, zdaž bude moci rodinu svou užíviti. Tomu však není tak. Úpadek stavu zemědělského v celé naší velké republice, od oceánu atlantického až po břehy tichomořské, od hranic Kanady až po hranice Mexika, má hlubší poklad než místní ne-dostatek vláhy a ten jež přílíš patrným, než aby mohl zůstat nepovšimnut a bez účinků na celý národ náš. Není to pouze voda, které nedostává se jistým částem země naší, není to pouze zavodňování, jež farmerstvu a národu americkému přináší má spásu, nýbrž jest to úplná změna dosavadního způsobu hospodaření, která nadejíti musí co nejdříve, nemá-li celá země klesnouti v záhubu. Žel, že většina těch, kdož hří osudy národa amerického, hledají jeho spásu více v politice, finančnictví a j. a nevidí tu ohromnou propast, do které se hřtí.

Již r.1858 podal H.C.Carey prezidentu Buchananovi přepis, v němž zřejmě ukazuje na hrozící nebezpečí. Pravil mezi jiným: "Krajiny, z nichž naše plodiny hospodářské se vyváží, leží od míst kde tyto se spotřebují na tisíce mil vzdáleny a výsledek toho jeví se tím, že sice přichází k nám za ně kov, ale nejdražší bohatství národa, úrodnost půdy uniká a nevrací se více. A proto vzdor na oko ohromnému úspěchu hospodářskému, ve skutečnosti klesáme den ze dne níže a níže.

Myslíti, že marnotratnictví to potrvati může stále a že při tom národ prospívati bude, jest zcela směšné. Čas to ukáže! Naše země loupeživým hospodářstvím tím sice ještě neschudla, ale zaznamenána jest hodina, kdy, pak-li posavadní způsob potrvá, srdce národa našeho tlouci přestane a Spoj. Státy octnou se vedle starého Řecka a Římska co — zřícenina minulosti."

Lepšího porovnání Spoj. Států co se způsobu hospodaření týče nemohl ctihodný H. C. Carey ani najíti, než ono a Řeckem a Římskem.

Dávno před tím než národ Římský objevil se na dějišti světovém, byla Itálie nejpočetnější zemí tehdy známého světa. Moc a sláva Římanů v tomto velkém přírodním bohatství půdy měla hlavní svůj podklad, s ním rostla, stála a konečně i klesla. Tam, kde druhdy nalézaly se žrná pole, poskytlující obživu tisícům, rozkládá se nyní poušť, schopna leda nuzně užíviti vychrtlá stáda dobytka. Když

s přibýváním lidnatosti a ubýváním plodnosti půdy byli Římané nuceni obít od jinud přivážeti, byla tu opět Sicílie, "obilnice Říma," která prodávala své poklady do ciziny, brala a louplila z bohatství půdy své, až klesla tak jako klesl Řím a doposud s téh jen jest schopna užíviti sporé obyvatelstvo své.

Podobných případů uvěsti bych mohl ještě celou řadu a všechny volaly by k nám deumým: "Memento!" Ha, nemusíme již choditi do Italie ani do Řecka, ale zůstaťme jen pěkně doma a podívajme se do východních států. Tam již ať přílíš patrně jevíti se počínají tresty, jimiž neúprosná příroda pokutoje každý hřích na ní spáchaný. Kam medle poděla se bývalá úrodnost států novoanglických? Co znamená ta opuštěná půda a bočel se prázdna obydlí hospodářská? Vždyť věk lidský pamatuje ještě skvětlé blahobyt a hospodářský rozkvět krajů těch? Proč tam, kde těžily se lebec dva bošle nyní, nemůže se vůbec ani jeden skliditi? Ke všem těm otázkám jednoduchá odpověď: Půda byla vyloupena a lupiči táhli dále, zanechavše za sebou místo kvetoucího ráje, holou poušť. Táhli dále, aby loupili znovu.

Zásadná země není tak bohatá, aby nemohla jež bohatství býti vyvířováno a co horšího, aby bohatství to jednou vyvířované, znovu se mohlo koupiti. Nezáleží na tom, kolik z půdy dostaneme, ale kolik z vytěženého můžeme jí zpět vrátiti. Úroda sklizená bez ohledu na náhradu půdy za odebrané látky vyvířuje jest lup, kterým promění se bohatství půdy, to nejdražší jmění národa, za lesklý sic kov k obohacení snad pokolení přítomného, ale k bezpečné zkáze pokolení budoucího. A tak hospodář u nás v Americe jednotlivci, tak hospodář celý národ. Touha po všemocném dollaru svedla nás na cestu, vedoucí k jisté zkáze.

Upřímně doznati si musíme, že 99% farmerstva amerického provádí lupičské hospodářství přesně dle vzoru římského, ba namnoze ještě s úsilím hořečnejším po úplném vyssátí půdy. Veliká rozloha laciné půdy a dostatek přirozených pastvisk, na nichž dobytek nejaciněji se odchovává, jsou jaksi vlastní příčinou extensivního hospodaření ve Spoj. Státech. Těžil se stále s nákladem co nejmenším a na plochách co největších, jen aby se těžilo.

Tužbou našeho farmerstva není zdokonalení hospodářství, ale zvětšení rozlohy půdy obdělávané. "Jen stále mlti více a více půdy" to jest idea hlavně našim českým farmerům vlastaf.

Máti čtvrt sekce, musí míti půl, má-li půl, neustane až zakoupí (na dluh a splátky s krvavými procenty) sekci celou a pak pro velikou rozlohu pozemku, nedostatek sil pracovních, musí hospodářiti co nejextensivněji, aby s malým nákladem "vyloupil" z půdy tolik, kolik třeba ku splátkám a úrokům váznoucího dluhu. Pšenice a kuřice jsou jeho jediné plody, ty seje stále co nejvíce oseti může bez ohledu na to, kolik ve skutečnosti na nich prodělává. Pravím výslovně — "prodělává," poněvadž spočte-li úrok z půdy, náklad výrobní a připočte-li k tomu cenu živin jež z půdy vzal, aniž by je tam více vrátil, prodělal na bušlu pšenice při letošní ceně alespoň 20 centů. Rolník si to může vypočítat a neumí-li, musí to alespoň uctít. To obě není ale dostačitelným, aby přivedlo amerického farmera na cestu jinou, ve které jedině jemu a národu celému kyne spása a tou jest — hospodářství intensivní, nákladné, které s větším nákladem soustředěným na menší plochu většího dodělává se výsledku a plodnost půdy spíše udržuje nezmenšenou.

Při slově "intensivní" maně vstupu jí mi na mysl první hlasatelé této "idey," kterou americké farmerstvo do nedávna odmítalo jako nesmysl a doposud namnoze myslí si, že jest to neuskutečnitelná vymyšlenost redaktorů, kteří jak živi přý "pluhu" neviděli.

Zejména a na prvé místo jest to opět Češi, kteří tak neradi stýlí radu nepřimnou, želitel k obmezení plochy obdělávané a zavedení hospodaření intensivního. Důkazem toho jsou známé "Zlaté Klasy," jichž redaktor byl tak velkým zastanečem a hlasitelem změny hospodaření, že byl považován za přeměrněce a učení jeho za "ne smysl." Dnes počínají již mnozí rolníci, provolna sice ale píece uznávati, že v tom "ne smysl" je mnoho pravdy a až poznají, vlastně okolnostmi budou nuceni poznati že on jest tím jediným, co může jim přivěsti spásu. Kriše hospodářská, v posledních letech za vládnutí, pohromy životní a konečně ona hranice vláhy, ku které se již osadivníci dostalo a která přitopeně nutí je hospodářiti jinak, zmůžou více než všechna slova, vybízení a prosby nejnadanějších hospodářských buditelů. Zavodňování, bez něhož nelze na Západě s úspěchem farmářiti, bude v obratu nastávajícím nejdůležitějším činitelem.

Ono bude přímo spásou rolnictva v zemědělských státech západních a nepřimo spásou celé země, poněvadž podvrátí to, co nám doposud nejvíce škodilo a zemi naší hrzelo uvěsti v zkázu.

V čísle příštím dovolím si podati popis praktických způsobů zavodňování v západní Nebrasce a výsledků, jichž tamtéž docíleno bylo. D.

Nové zákony.

(Pokračování.)

O oleomargarinu čili nápodobném másele: Dva zákony byly přijaty, z nichž jeden, jemuž podnět dán byl státním mlékařským spolkem, zavádí v podstatě, ač cestou nepřímou, výrobu i prodej nápodobného másla. Nařizuje totiž, že k napodobení másla nesmí se používatí nijakého barviva, kterým by přispůsobeno bylo tak, aby se pravému máslu podobalo; že se nesmí k výrobě používatí másla neb smetany, nýbrž musí celé být vyrobeno z tuků živočišných a olejů rostlinných; každá nádoba v kteréž jest másto takové, musí být příslušným nápisem opatřena; dráhy nesmí dopravovati jiné napodobené másto než takové jak zákonem tímto naznačeno; nikdo nesmí prodati je, pokud by kupujícího neupozornil, co mu prodává; hotely a restauranty, kteréž by napodobné másto používaly, musí míti na stolech tabulky s nápisem: "napodobené másto se zde používá." Na přestupek zákona v kterémkolivěk článku jsou přisné tresty. Guvernér sice tento zákon potvrdil, ale zároveň zvláštním poselstvím odporučil, aby přijata byla oprava, která by umožňovala hovení nápodobného másla k prodeji mimo stát, co se také stalo.

Kanal omazský. — Zákonem svolen se dáva zříditi v kterémkolivěk okresu kanál splavný, aneb k účelí poskytování vody a stly, vyvozování elektrického světla atd. Okres takový oprávněn jest k vydání úpisů do 10 procent svého odhadu, když aspoň 500 voličů okr. komisaře o vypsání volby požádá a voliči při volbě k vydání úpisů svolí. Dále ustanovuje zákon, že soudcové pak povinni jsou ustanoviti pětičlennou komisi kanální, kteráž má vésti správu kanálu, má právo zakoupiti vše co potřeba, vůbec, neobmezeně vládnouti s peněží povolenými i s kanálem. Až zákon jest ovšem všeobecným, jedná se tu arci jen pouze o navržený kanál od Platte řeky k Omaze, od něhož špekulanté slibují nový "boom" špekulantký v Omaze a budoucí páni členové komise hojně tuku.

Zákon o městech první třídy, s obyvatelstvem 8,000 až 25,000, byl změněn v mnohých ohledech, ač nejsou to žádné velmi podstatné změny, jež učiněny. Žádosti o náhradu proti městu mají podány bti do 20

dnů; města taková mají práva zřizovati osvětlování plynem neb elektrickou; mohou vydati úpisy na zřizování parků atd.

Města metropolitní. — Všeobecný zákon vztahující se ku správě Omahy byl guvernérem vetován. Váak několik zákonů vztahujících se na jednotlivé obcí byly přijaty. Mezi těmi jest zákon, který ustanovuje, že policejní správa města spočívati má v rukou trojčlenné komise, ustanovené státním zástupcem a komisařem obecných pozemků; guvernéř připojen ke komisi jen tak na oko. Zákon tento přijat byl proto, aby správa policejní mohla vydána býti na pospa rejdům politickým a ovládnána náboženskou organizací tak zvanou A. P. A. — Jiný zákon ustanovuje, že hasiči po 21leté nepřetržité službě, aneb zmrzačili, dostávají mají pensí; rovněž i pozřtali po hasičích, kteří při konání povinností svých zahynuli. Pensie obnášeti má pětinu služného. — Městu dáva se právo uzavírati smlouvy na poskytování elektrického osvětlování na dobu 21 roků.

Města první třídy. — Jednání a činy městských rad a majorů měst první třídy v souhlasu s dřívějším zákonem se potvrzují a platnými prohlášení. To učiněno proto, jelikož vrchní soud uznal některé články zákona z roku 1891 o městech první třídy neplatnými. Zákon sám opraven.

Města druhé třídy oprávněny jsou sestaveni zdravotní komise, sestávající z majora, maršála a městského lékaře. — V měs ech a městských, kteréž rozděleny jsou na více okolních distriktů, má příjem license být mezi ně rozdělen dle počtu dítek každého z oněch distriktů.

Města druhé třídy a městečka, mající dobrovolné hasičské sbory, oprávněny jsou, v pádu poranění některého z hasičů, platiti mu \$3.00 až \$10.00 týdně, do uzdravení, však celkem ne více než \$200.

Městečka oprávněny jsou k zřizování zdravotních komisí. Jeden z členů komise musí býti lékařem a komise má právo činiti zdravotní opatření až na 3 míle od hranic městských.

Města první třídy do 25,000 obyv. a města druhé třídy mohou ukládati pojišťovací společnostem daň až \$5 ročně, za účelem udržování dobrovolných sborů hasičských.

Města druhé třídy mající vlastní vodárny oprávněny jsou k vydávání úpisů do 5 procent o hladu majetku za účelem rozřfení neb zdokonalení nových vodáren.

(Pokračování bud.)

* V Edgewood, předměstí to Pittsburgu, rozmeten byl v neděli dním právníka A. L. Spindlera výbuchem přírodního plynu, z plynoměru unikajícího. V krátkosti na to udály se výbuchy v sousedních třech domech, jež podobně rozmeteny. Ti osoby byly padajícími troskami poraněny.

* Nový vyslanec španělský, seňor de Lome, přibyl v neděli do Washingtonu a prezidentovi představen bude během týdne.

Obdržel první odměnu — na svět. výstavě

DR. PRICE'S CREAM BAKING POWDER

Nejdokonalejší: připraven čistý prášek z vinného kamence. Proslaveno svou kamecem a jiných čistotou. PO SO. BOKŮ V POPRAVĚ